

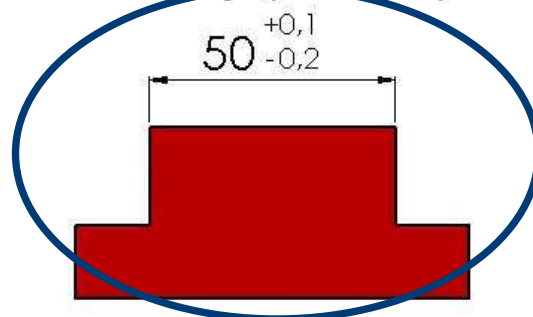
Grafika Inżynierska

Semestr I/II
Wydział Mechaniczny
Politechnika Gdańska

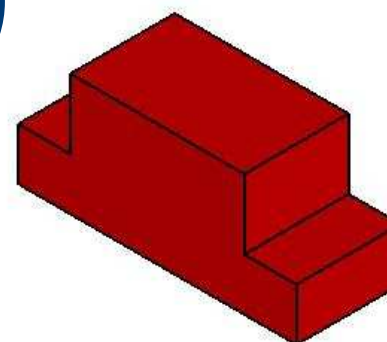
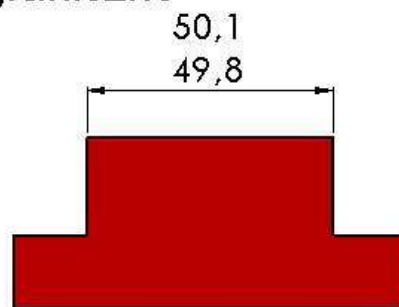
Wykład 8

Tolerancje

A) Wartości tolerancji (odchyłki)

B) Wymiary graniczne

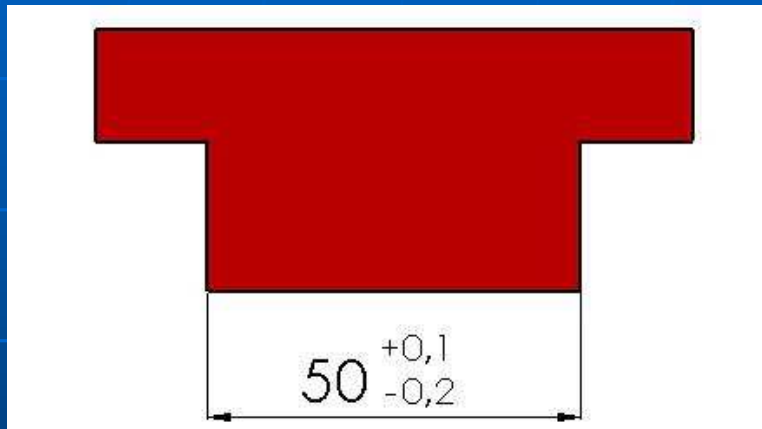
[Tolerancje i pasowania1.pdf](#)

[Tolerancje i pasowania2.pdf](#)

[Tolerancje i pasowania3.pdf](#)

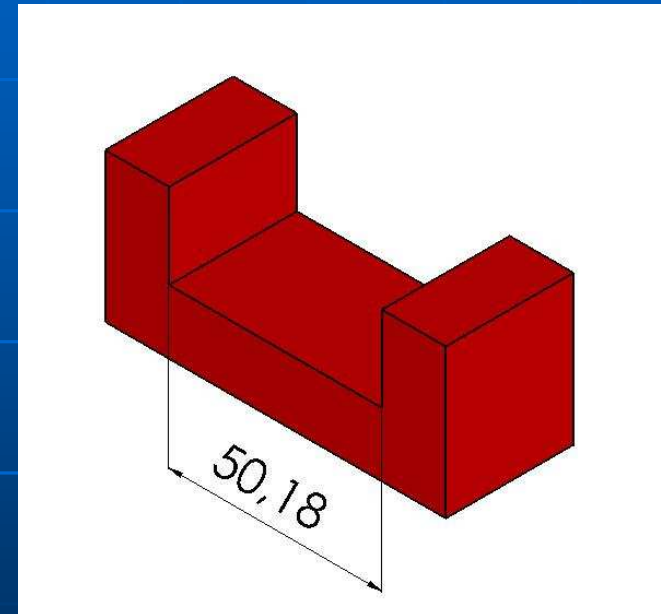
Tolerancje

Wymiar nominalny

Rysunek techniczny
elementu

Wymiar rzeczywisty

Element wykonany

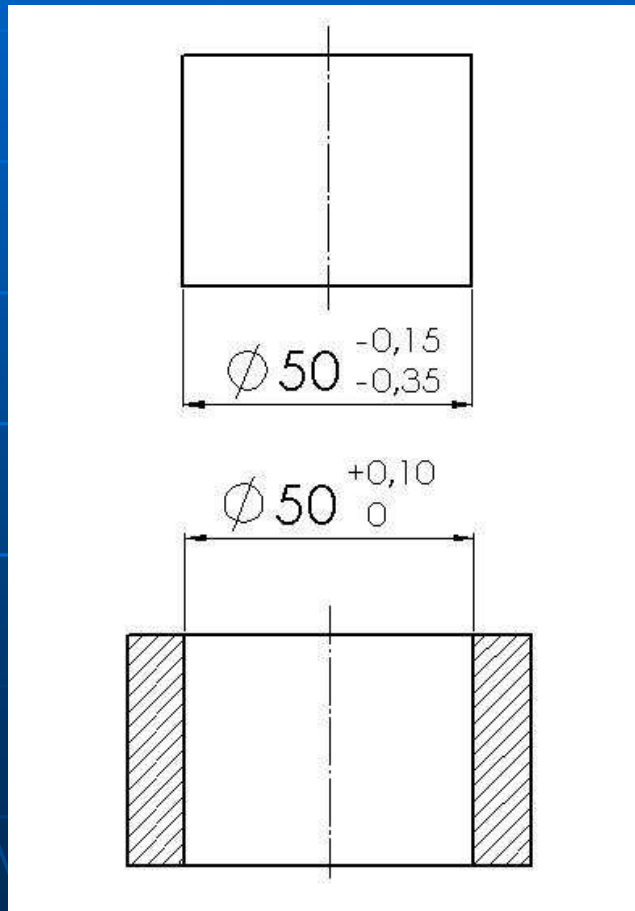
Pasowania

[Tolerancje i pasowania4.pdf](#)

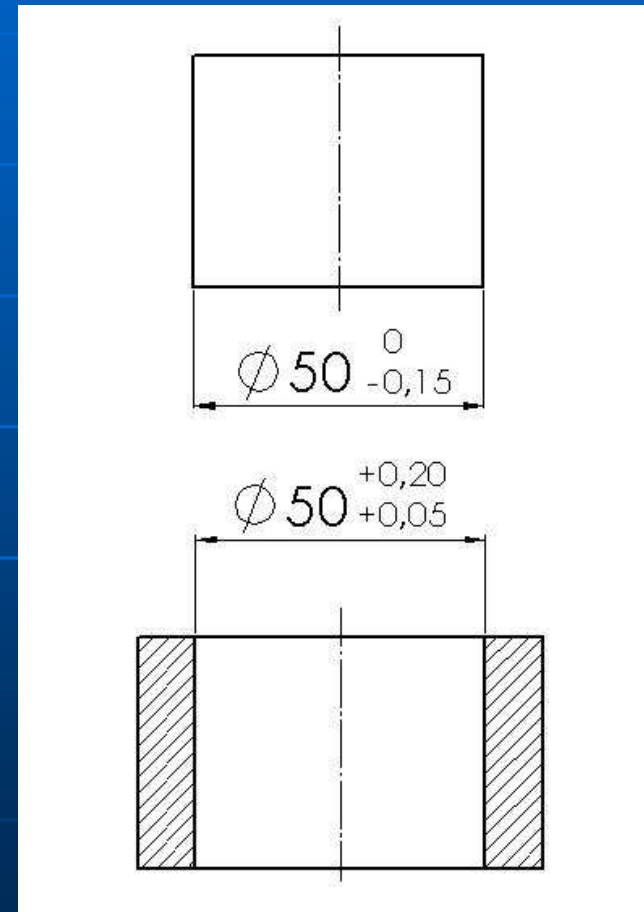
[Tolerancje i pasowania5.pdf](#)

Pasowania

Zasada stałego otworu

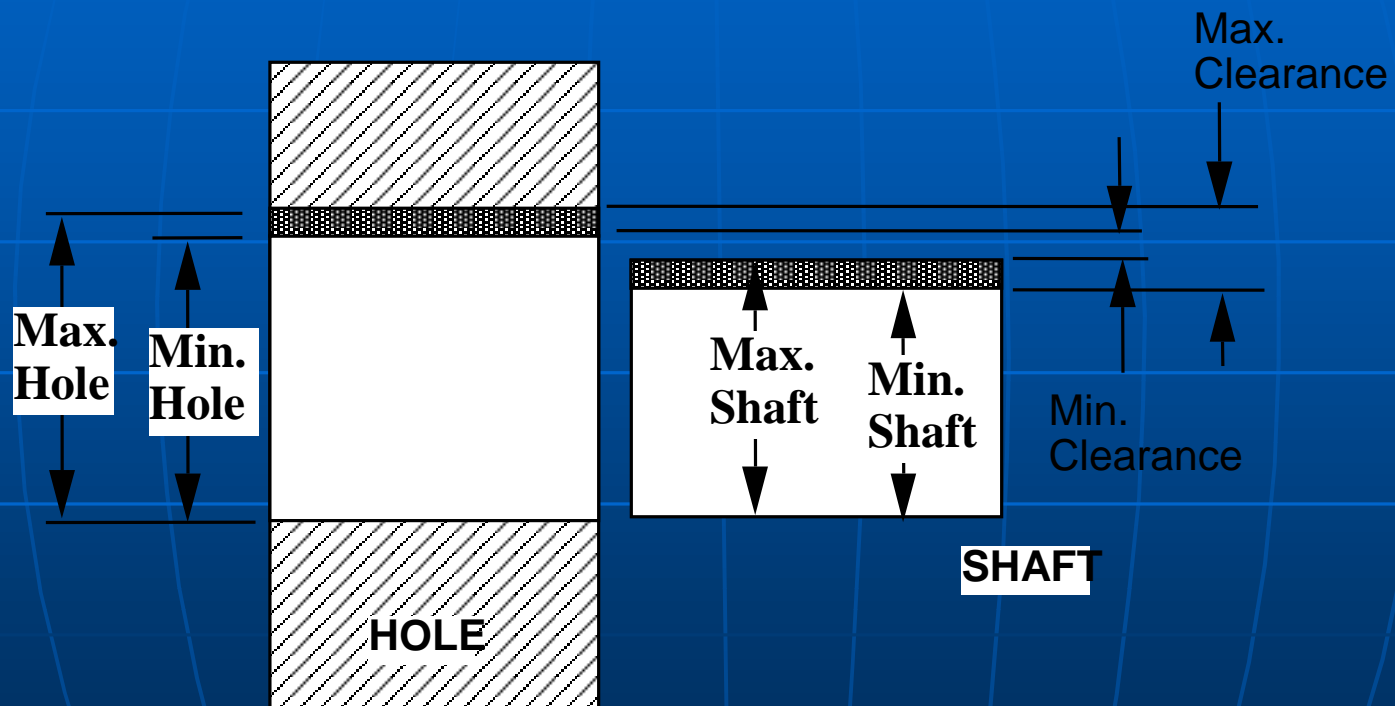

Zasada stałego wałka

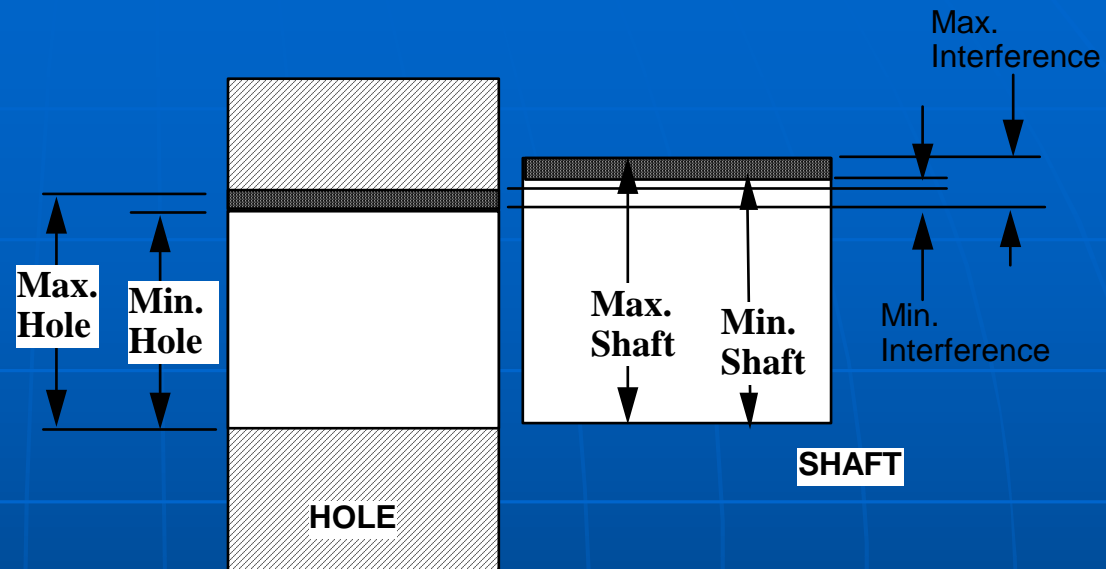
Pasowania

Pasowanie luźne

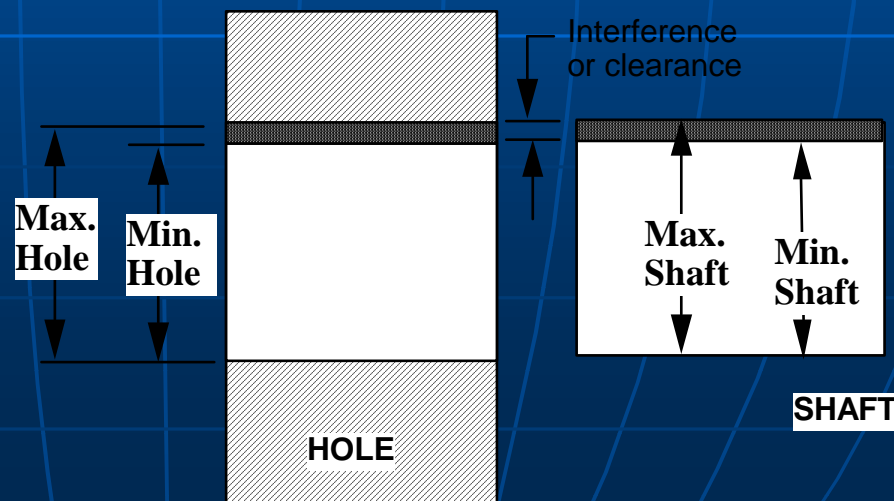

Pasowania

Pasowanie ciasne

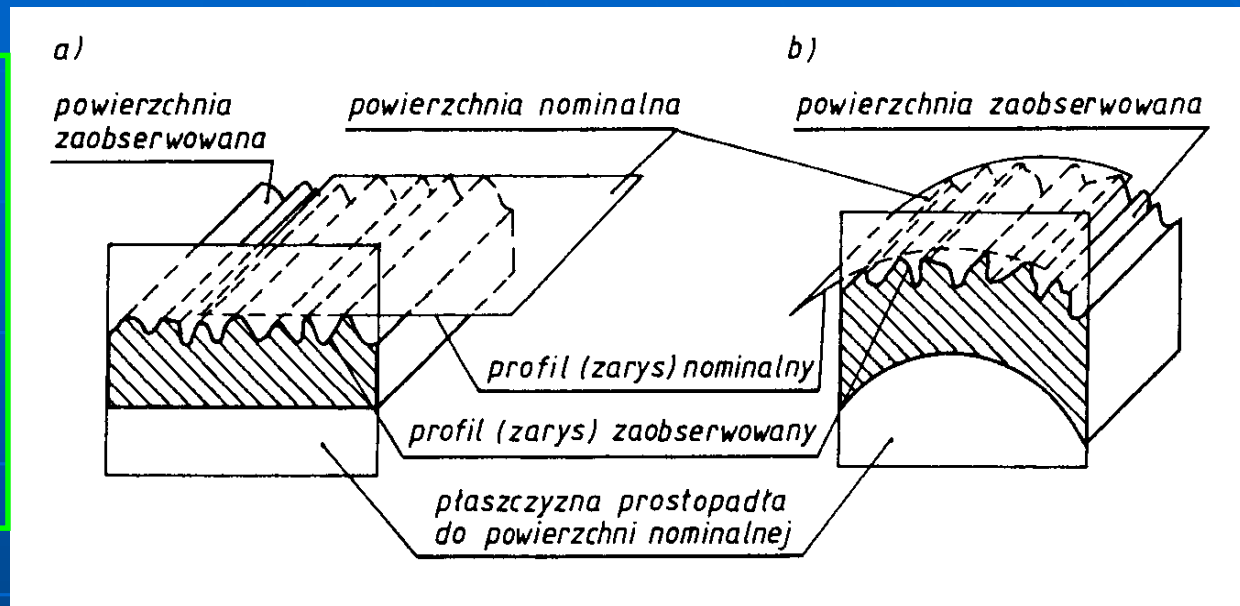

Pasowanie mieszane

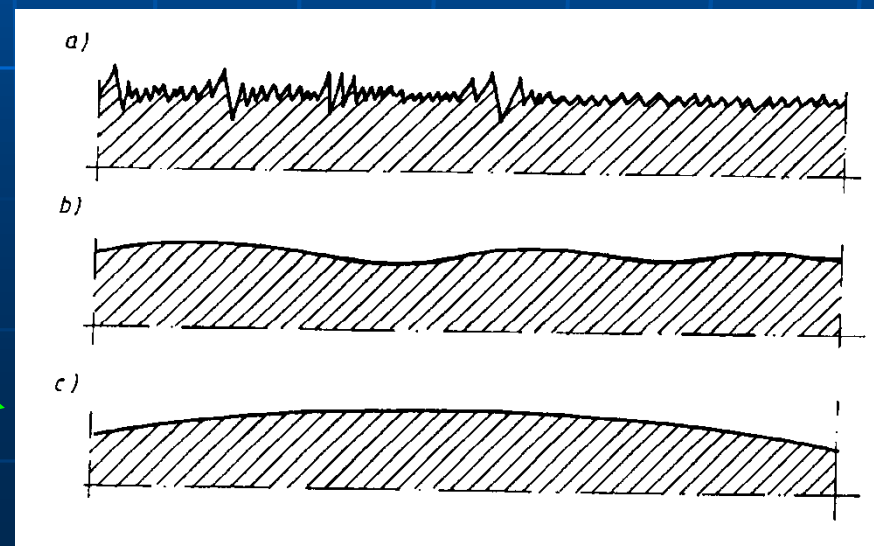

Chropowatość powierzchni

Drobne nierówności powierzchni przedmiotu będące wynikiem stosowanej obróbki nazywamy chropowatością tej powierzchni.

Przecinając przedmiot płaszczyną prostopadłą do powierzchni nominalnej otrzymujemy profil nominalny i profil zaobserwowany.

Chropowatość powierzchni

Liczbowa wartość chropowatości powierzchni jest określona za pomocą parametru chropowatości R_a , podającego średnie arytmetyczne odchylenie profilu od linii średniej.

Znormalizowane wartości parametru R_a
[μm] (1 μm = 0,001 mm)

0,008	0,08	0,8	8	80
0,01	0,1	1	10	100
0,012	0,125	1,25	12,5	125
0,016	0,16	1,6	16	160
0,02	0,2	2	20	200
0,025	0,25	2,5	25	250
0,032	0,32	3,2	32	320
0,04	0,4	4	40	400
0,05	0,5	5	50	
0,063	0,63	6,3	63	

Parametr R_a jest parametrem podstawowym. Jego wartości są znormalizowane.

Chropowatość powierzchni

Gdy wartość parametru R_a nie może być wyznaczona (np. z braku przyrządów pomiarowych), wtedy można podać parametr pomocniczy R_z chropowatości. Jest on określony jako różnica średniej arytmetycznej odległości od linii odniesienia pięciu najwyższych punktów profilu i średniej arytmetycznej odległości od tej linii pięciu najniższych punktów.

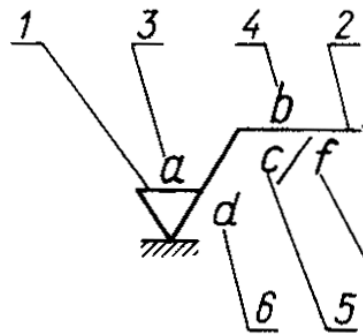
Znormalizowane wartości parametru R_z
[μm] (1 μm = 0,001 mm)

0,04	0,4	4	40	400
0,05	0,5	5	50	500
0,063	0,63	6,3	63	630
0,08	0,8	8	80	800
0,1	1	10	100	1000
0,125	1,25	12,5	125	1250
0,16	1,6	16	160	1600
0,2	2	20	200	2000
0,25	2,5	25	250	
0,32	3,2	32	320	

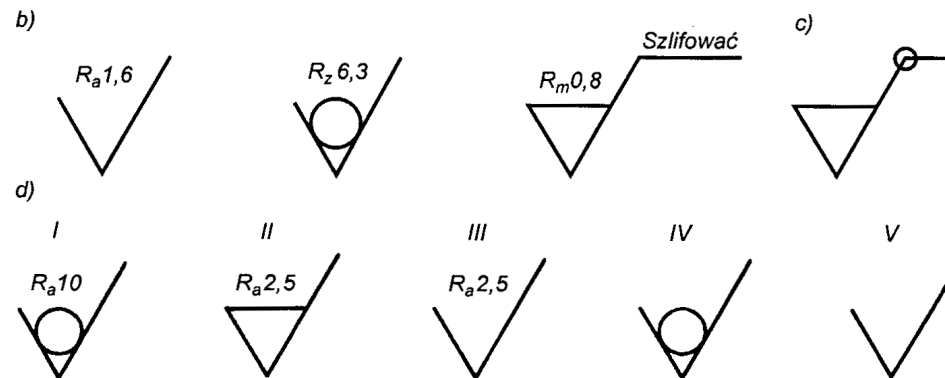
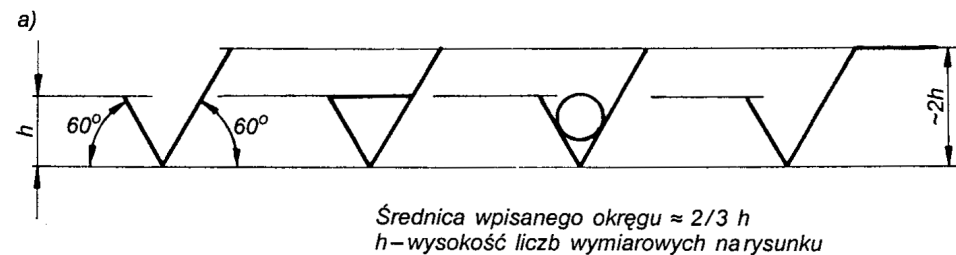
Parametr R_z jest parametrem pomocniczym. Jego wartości są znormalizowane.

Chropowatość powierzchni

Budowa pełnego oznaczenia chropowatości powierzchni

- 1 — znak chropowatości,
- 2 — półka znaku (rysuje się ją wówczas, gdy występują elementy 4, 5 i 7),
- 3 — wartość liczbowa parametru R . (piszemy ją, o ile nie

ści niż podana
struktury powie-
piszemy go, jeśli

Chropowatość powierzchni

Znaki i oznaczenia chropowatości

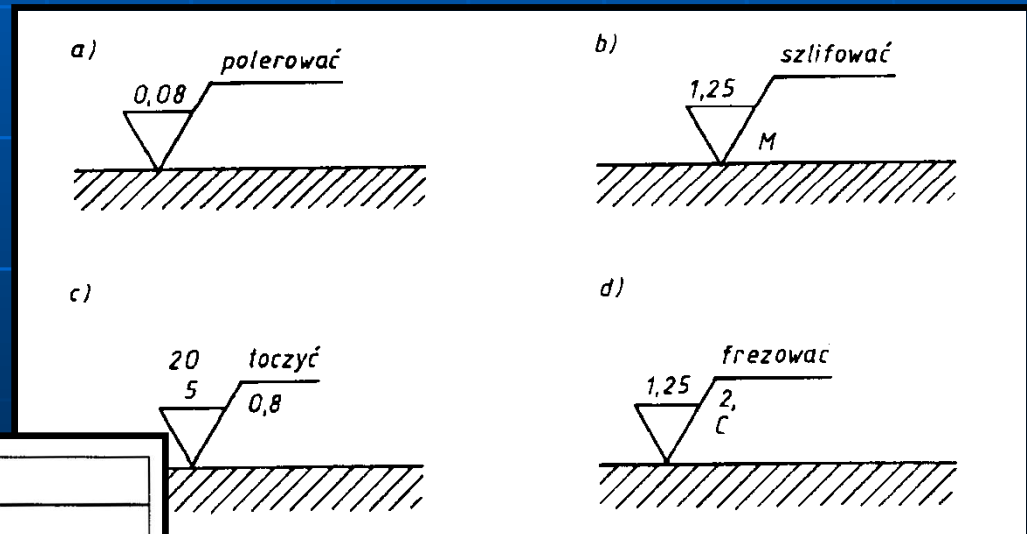
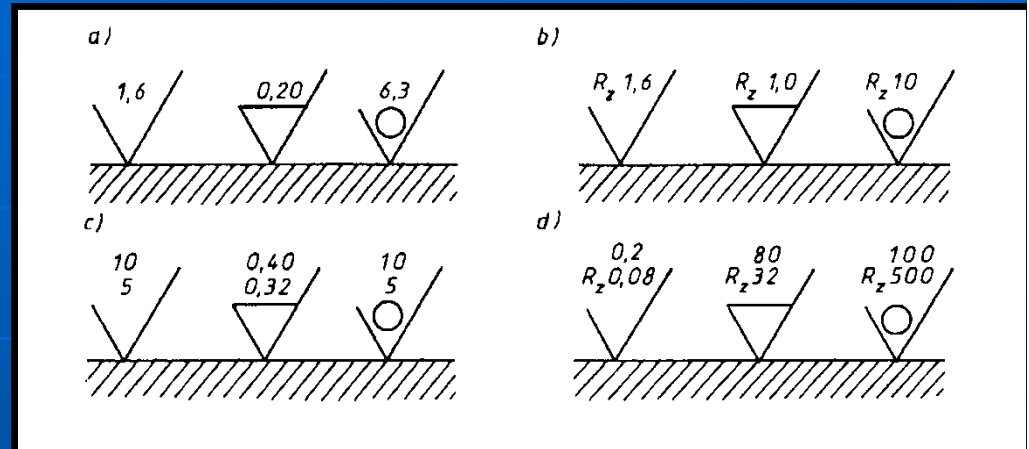
Znak chropowatości		Zastosowanie
2		Znak ten (z liczbą nad nim) oznacza, że podana dopuszczalna chropowatość powierzchni (w tym przypadku $R_a = 10\mu\text{m}$) może być uzyskana przez zdjęcie lub bez zdjęcia warstwy materiału z oznaczonej powierzchni. Konstruktor pozostawia tu wykonawcom wybór sposobu osiągnięcia wyznaczonej chropowatości.
3		Znak ten (stosowany tylko z liczbą nad nim) oznacza, że podana dopuszczalna chropowatość powierzchni powinna być uzyskana przez zdjęcie warstwy materiału z oznaczonej powierzchni (np. przez toczenie czy frezowanie).
4		Znak ten (z liczbą nad nim) oznacza, że podana dopuszczalna chropowatość powierzchni powinna być uzyskana bez zdjęcia warstwy materiału (np. przez kuleczkowanie czy polerowanie). Jest to więc znak zakazu obróbki skrawaniem itp.
5		Sam znak (bez liczby nad nim) wskazuje, że chropowatość powierzchni oznaczonej nim powinna pozostać taka, jaką uzyskano w poprzedzającym procesie technologicznym (np. chropowatość powierzchni surowego odlewu lub odkuwki). Jeżeli zdjęcie materiału z takiej powierzchni jest niedopuszczalne, to wymaganie podać słownie przy znaku.

Chropowość powierzchni

Przy wpisywaniu wartości parametru R_a podajemy tylko jego wartość liczbową, opuszczając symbol R_a .

Przy podawaniu wartości R_z symbol ten zawsze należy umieszczać przed wartością liczbową.

W przypadku gdy dopuszczalna chropowość powierzchni ma być uzyskana przy zastosowaniu określonej obróbki, to informację tę zapisuje się słownie.

Rodzaj obróbki	R_a [μm]
Toczenie	2,5 ÷ 10
Frezowanie	2,5 ÷ 10
Wiercenie	5 ÷ 10
Rozwiercanie	0,63 ÷ 1,25
Szlifowanie	0,16 ÷ 1,25
Docieranie	0,04 ÷ 1,25

Wartości liczbowe parametru R_a w zależności od rodzaju obróbki

Toler

Tolerancje kształtu
 wykonania kształtu
 tolerancji i z lic
 Rozróżniamy tr
 Sposób zapisy
 odchyłka obow
 ograniczonym
 elementu, czy v

Tolerancja położenia
 powierzchniam
 szczególnych p

Rodzaje tolerancji		Znak
Tolerancje kształtu	Tolerancja prostoliniowości	—
	Tolerancja płaskości	▭
	Tolerancja okrągłości	○
	Tolerancja walcowości	⊘
	Tolerancja zarysu przekroju wzdłużnego	≡
Tolerancje położenia	Tolerancja równoległości	//
	Tolerancja prostokątności	⊥
	Tolerancja nachylenia	∠
	Tolerancja współosiowości	◎
	Tolerancja symetrii	≡
	Tolerancja pozycji	⊕
	Tolerancja przecinania się osi	×
Tolerancje złożone położenia i kształtu	Tolerancja bicia promieniowego Tolerancja bicia osiowego Tolerancja bicia w wyznaczonym kierunku	↗
	Tolerancja bicia promieniowego całkowitego Tolerancja bicia osiowego całkowitego	↗↘
	Tolerancja kształtu wyznaczonego zarysu Tolerancja kształtu wyznaczonej powierzchni	⌒ ⌒

enia

lności
 : symboli

ek kształtu.
 od tego, czy
 na
 miejscu
 sienia.

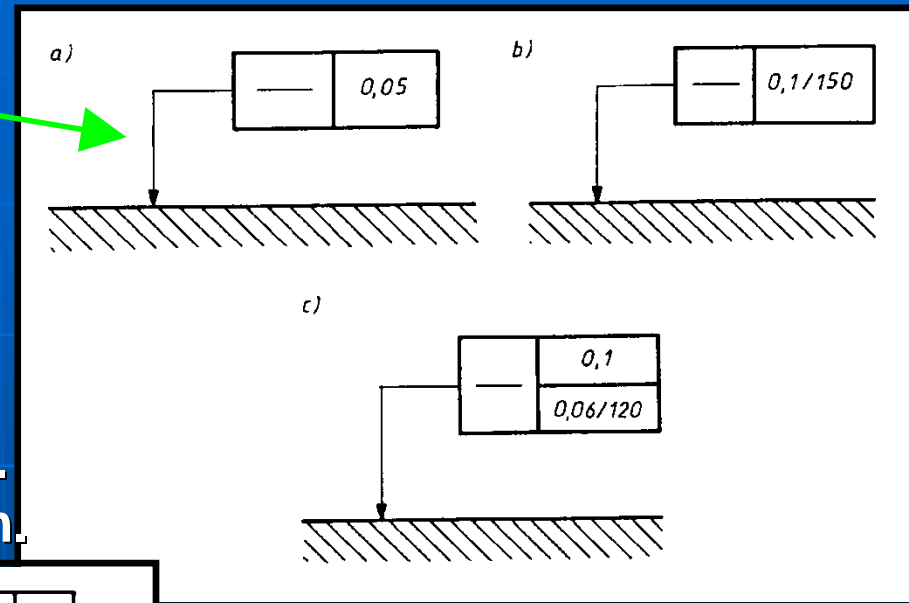
viema
 / przypadkach
 ej niż dwie).

*olerancji
 rancji
 liczbowa tolerancji
 odniesienia*

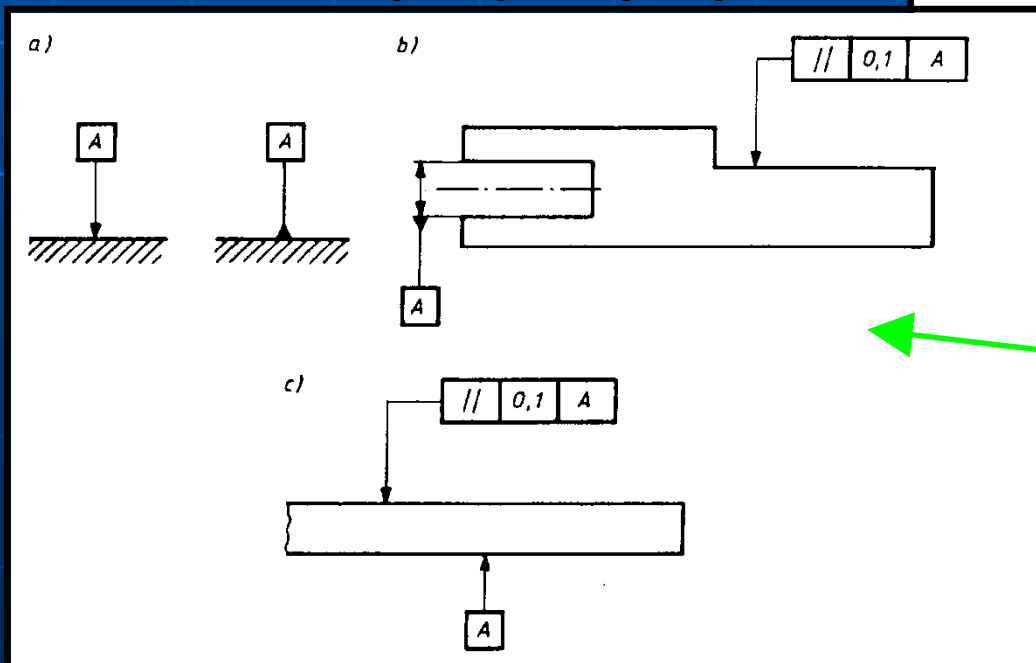
Tolerancje kształtu i położenia

Sposób opisywania odchyłek kształtu.

Ramki zawierające opis elementu tolerowanego łączy się z linią konturową powierzchni lub linią pomocniczą za pomocą odnoszącej, zakończonej strzałką. Wartość odchyłki podajemy w mm.

Tolerancja prostoliniowości

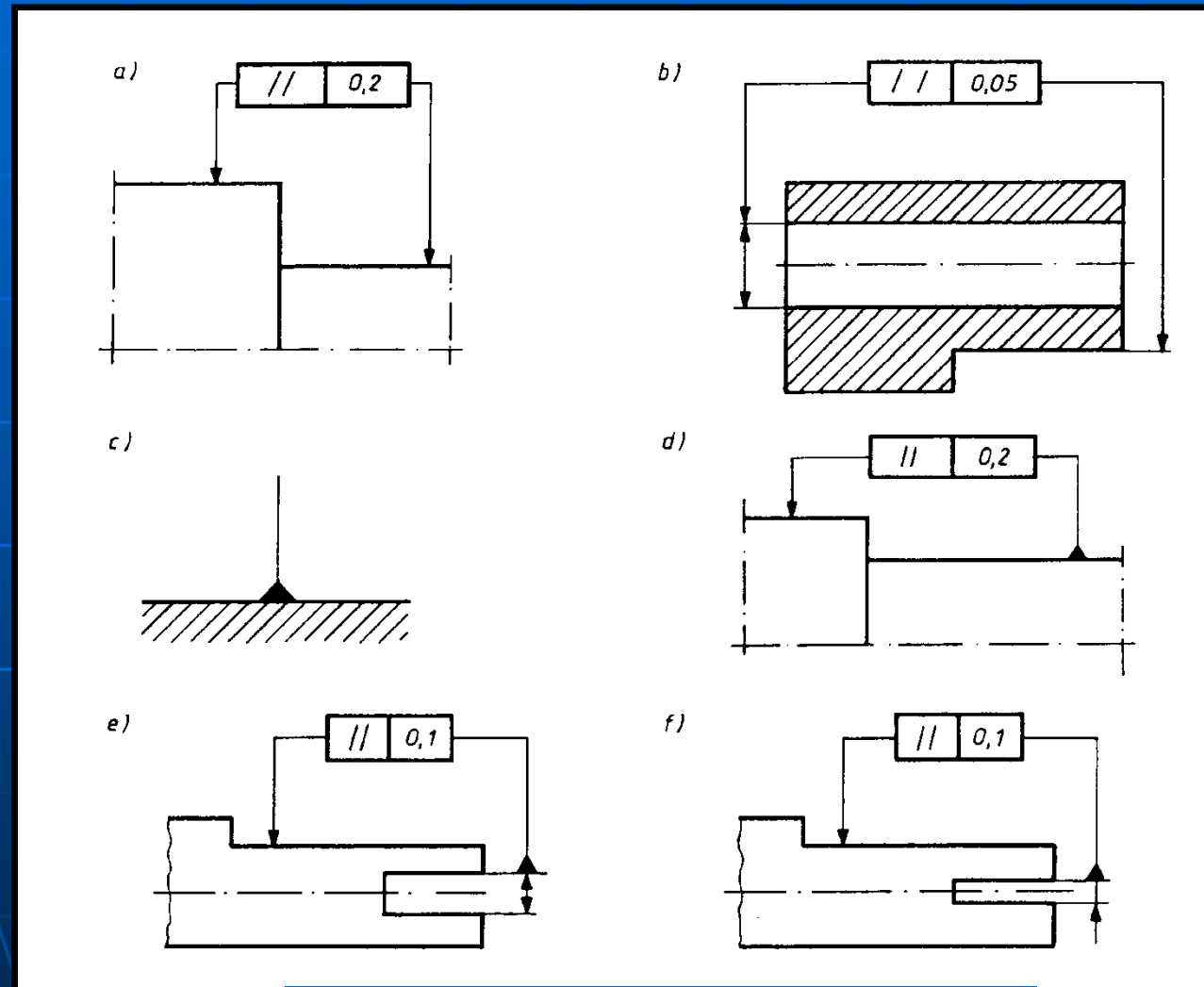

Sposoby opisywania tolerancji położenia

Tolerancja równoległości

Tolerancje kształtu i położenia

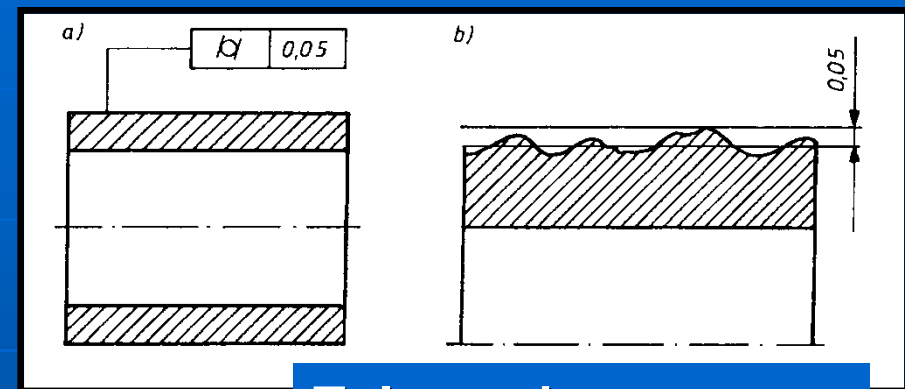
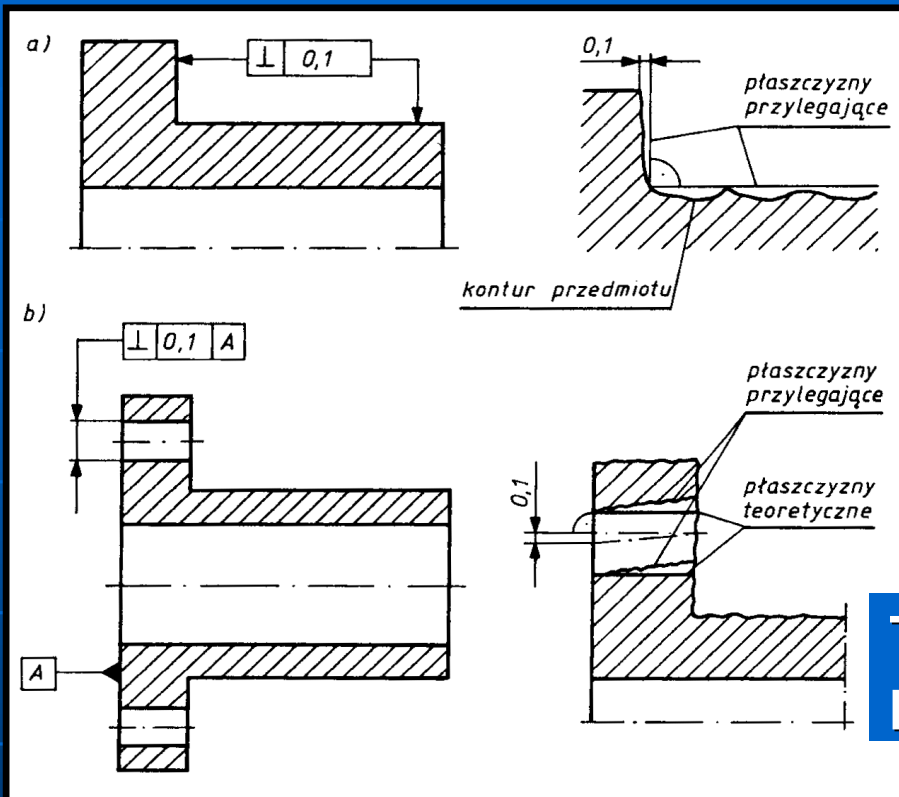
Sposoby
opisywania
tolerancji
położenia.

Tolerancja równoległości

Tolerancje kształtu i położenia

Tolerancja walcowości

Tolerancja prostopadłości

Tolerancja bicia poprzecznego

Tolerancja bicia wzdłużnego

